Lietas Nr. 11094014913
Lietas arhīva Nr. KA04-0338-17/20

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2017.gada 15.martā

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis Guntars Kveska
tiesneses Sandra Arnola un Signe Kalniņa
piedaloties prokuroram Renāram Sladzevskim
aizstāvei, zvērinātai advokātei Helēnai Purviņai

atklātā tiesas sēdē iztiesāja krimināllietu sakarā ar cietušā /pers. R.Dz/ iesniegto apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 5.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 5.decembra spriedumu /pers. R.Š/ atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 126.panta pirmajā daļā, un sodīts ar piespiedu darbu uz 140 stundām.

No /pers. R.Š/ labu /pers. R.Dz/ pilnībā piedzīta pieteiktā materiālā kaitējuma kompensācija EUR 743 apmērā un daļēji piedzīta morālā kaitējuma kompensācija EUR 1300 apmērā.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa 2016.gada 5.decembra spriedumā atzinusi, ka /pers. R.Š/ ir nodarījis tādu miesas bojājumu, kas nav bīstams dzīvībai un nav izraisījis Krimināllikuma 125.pantā paredzētās sekas, bet izraisījis ilgstošu veselības traucējumu (vidēja smaguma miesas bojājums).

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka noziedzīgs nodarījums izdarīts šādos apstākļos.

2013.gada 19.janvārī ap plkst.05.30 /pers. R.Š/, atrodoties nakts klubā "Kaņepes kultūras centrs" /adrese/, nolūkā tīši nodarīt miesas bojājumus, piegāja pie /pers. R.Dz/ un tīši, vienu reizi ar dūri iesita /pers. R.Dz/ pa seju, trāpot pa kreiso briļļu stiklu, kā rezultātā briļļu lēcas stikla lauskas trāpīja cietušajam kreisajā acī.

/pers. R.Š/ tīšu darbību rezultātā /pers. R.Dz/ tika nodarītas fiziskas sāpes un miesas bojājumi, kuri izpaudās kreisās acs ābola grieztā brūcē ar acs iekšējo audu izkrišanu, kas pēc sava rakstura pieskaitāmi pie vidēja smaguma miesas bojājumiem, kas izraisa ilgstošus veselības traucējumus uz laiku virs 21 dienas.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka /pers. R.Š/ ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 126.panta pirmajā daļā.

Par pirmās instances tiesas spriedumu cietušais /pers. R.Dz/ iesniedzis apelācijas sūdzību, kurā norādījis, ka spriedums daļā par morālā kaitējuma kompensāciju nav pamatots.

Cietušais uzskata, ka tiesa nav pareizi izvērtējusi visus lietas apstākļus, kas attiecas uz viņam nodarītā morālā kaitējuma smagumu un nodarītajām sekām.

Cietušais norādot uz /pers. R.Š/ celto apsūdzību uzskata, ka tas nemazina apsūdzētā materiālo atbildību par viņam nodarīto morālo kaitējumu.

Tiesa vispār nav vērtējusi to, ka /pers. R.Dz/ nodarītie miesas bojājumi ietekmē viņa darba spēju. Viņam kā mākslinieka ir svarīgi pareizi uztvert ne tikai krāsas un gaismas, bet arī kompozīciju. Nodarītā miesas bojājuma rezultātā nav vispār vērtēts apstāklis, ka viņa darba spējas ir neatgriezeniski būtiski samazinājušās. Šo faktu apliecina arī ārstu konsultantu 2016.gada 12.decembra slēdzieni, kas ir pievienoti pielikumā apelācijas sūdzībai, un kuros ir norādīta diagnoze. Kā redzams no ārsta rekomendācijām, tad pacientam traumas rezultātā būtiski bojāta kreisā acs, atklātas acs struktūru izmaiņas, miglaina redzamība, dubultošanās, redzes aklums ar kreiso aci.

Cietušais uzskata, ka tiesa nav ņēmusi vērā, ka viņam nodarīto miesas bojājumu sekas ir nepārejošas. Tāpat tiesa nav ņēmusi vērā to, ka acs trauma un vēlākā ārstēšana ir radījusi viņam nopietnus garīgus pārdzīvojumus, kā arī to, ka viņam vēl būs jāturpina ārstēšana ar ķirurģiskām metodēm.

Cietušais uzskata, ka ir pamats apmierināt viņa pieteikumu par morālo kaitējumu 40 000 EUR.

Cietušais /pers. R.Dz/ lūdz apmierināt pieteikumu par morālo kaitējumu un piedzīt no apsūdzētā /pers. R.Š/ EUR 40 000.

Cietušais /pers. R.Dz/ apelācijas instances tiesas sēdē uzturēja iesniegto apelācijas sūdzību un lūdza piedzīt morālā kaitējuma kompensāciju no apsūdzētā EUR 40 000 apmērā. Cietušais norādīja, ka ir mākslinieks un viņa darbs ir saistīts ar dizaina un reklāmas darbu izpildi. Darbā sevišķi svarīga ir krāsu un telpas uztvere. Cietušais norādīja, ka ar savainoto aci redze ir bojāta tik tālu, ka darba pienākumus pildīt faktiski neiespējami. Redze ir traucēta un apkārtni /pers. R.Dz/ redz "kā skatoties caur pudeles stiklu". Ārstniecības iestādēs cietušajam ir norādīts, ka būtu nepieciešama ķirurģiskas operācijas veikšana, taču šādas operācijas tiek veiktas ārzemēs. Pētot ziņas internetā, /pers. R.Dz/ ir noskaidrojis, ka šādas operācijas izmaksas ir apmēram EUR 40 000.

Apsūdzētais /pers. R.Š/ lūdza pirmās instances tiesas spriedumu atstāt negrozītu. Lietas iztiesāšanas laikā pirmās instances tiesā ir piekritis samaksāt cietušajam EUR 4 000, pie nosacījuma, ka tiek slēgts izlīgums un kriminālprocess tiek izbeigts. Cietušais tam nav piekritis.

Prokurors izsakoties par cietušā iesniegtās apelācijas sūdzības pamatotību tiesu debatēs norādīja, ka saskata pamatu sprieduma atcelšanai un

pieteiktās kaitējuma kompensācijas apmēra palielināšanai.

Motīvu daļa

Tiesas kolēģija, izvērtējusi iesniegtās apelācijas sūdzības motīvus, uzklausījusi cietušo, prokurora, apsūdzētā un viņa aizstāves viedokļus, atzīst, ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 5.decembra spriedums ir atceļams daļā par cietušajam /pers. R.Dz/ piedzītās morālā kaitējuma kompensācijas apmēru.

Tiesas kolēģija konstatē, ka lietā nepastāv strīds par to, ka apsūdzētais /pers. R.Š/ ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, kura rezultātā cietušajam /pers. R.Dz/ ir nodarīti miesas bojājumi.

Tāpat starp apsūdzēto un cietušo nepastāv strīds, ka ar pirmās instances tiesas noteikto kompensāciju par mantiskajiem zaudējumiem, šie zaudējumi ir atlīdzināti pilnā apmērā.

Cietušais nav apmierināts ar to kompensācijas apmēru, kas ir noteikts par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām, savukārt apsūdzētais uzskata, ka pirmās instances tiesas noteiktā samaksa cietušajam ir noteikta pietiekamā apmērā.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 351.panta pirmo daļu, kompensācijas apmērs par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām cietušajam ir tikai jānorāda.

Attiecībā uz par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām nosakāmās kompensācijas apmēru Kriminālprocesa 352.panta pirmās daļas 2.-5.punkts nosaka, ka kompensācijas apmērs nosakāms ņemot vērā noziedzīgā nodarījuma smagumu un izdarīšanas raksturu, nodarītās fiziskās ciešanas, paliekošus sakropļojumus un darbspēju zudumu, morālā aizskāruma dziļumu un publiskumu, kā arī psihiskas traumas.

Civillikuma 1635.panta (tā 2006.gada 26.janvāra redakcijā) pirmā daļa nosaka, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts morālais kaitējums, dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Civillikuma 1635.panta otrā un trešā daļa nosaka, ka ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisku tiesību vai nemantisku labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumu, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā nodarīts morāls kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Tādējādi ir secināms, ka Kriminālprocesa likuma normas un Civillikuma normas jautājumā par morālo kaitējumu un tā noteikšanas kritērijiem ir sistēmiski vienotas, un paredz tiesas vērtējuma noteicošo lomu attiecībā uz morālā kaitējuma apmēra noteikšanu.

Kā ir norādījusi Augstākā tiesa, Kriminālprocesa likuma 26.nodaļā "Ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma atlīdzināšana" ietvertās normas faktiski satur arī materiālo tiesību normas. Līdz ar to, izlemjot pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju, tostarp arī par morālo aizskārumu, tiesai jāvadās no tām (*2007.gada 20.aprīļa lēmums lietā Nr. SKK-269/2007*).

Augstākās tiesas 2010/2011.gada tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju kriminālprocesā" izveidotajā pielikumā ir norādītas morālā kaitējuma summas, kādas virs speciālajos likumos paredzētajām summām varētu tikt piedzītas par atsevišķiem noziedzīgiem nodarījumiem.

Ar speciālo likumu izskatāmajā lietā ir saprotams 2006.gada 18.maija likums "Par valsts kompensāciju cietušajiem", un tieši šī likuma 7.panta otrās daļas 3.punkts, kurā ir noteikts, ka valsts kompensācija tiek izmaksāta 50 procentu apmērā no maksimālā valsts kompensācijas apmēra, ja cietušajam ir nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi. Atbilstoši minētā likuma 7.panta pirmajā daļā noteiktajam, maksimālais valsts kompensācijas apmērs ir piecas minimālās mēneša darba algas uz brīdi, kad persona tiek atzīta par cietušo. /pers. R.Dz/ par cietušo ir ticis atzīts 2013.gada 20.martā un atbilstoši likumā "Par valsts kompensāciju" noteiktajam, viņam 2014.gada 11.februārī ir izmaksāti EUR 711,43 (lietas 86.-87.lpp.).

Savukārt, vadoties no Augstākās tiesas 2010/2011.gada tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju kriminālprocesā" 3.pielikuma, attiecībā uz Krimināllikuma 126.pantā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, virs speciālajā likumā paredzētās summas varētu tikt piedzītas summas apmērā no EUR 710 līdz EUR 4270 (apkopojumā norādīts latos, - no 500 līdz 3000 latu).

Tiesas kolēģija uzskata, ka pēc tiesu prakses apkopojuma sagatavošanas, tiesu praksē nosakot morālā kaitējuma kompensāciju apmēru, visas valsts tiesas pieturas pie tajā norādītajām piedzenamo summu robežām. Uz nepieciešamību ievērot šīs robežas ir norādīts arī vairākos judikatūrā iekļautu Augstākās tiesas nolēmumu motīvos (*piem. Augstākās tiesas 2013.gada 31.janvāra lēmums lietā Nr. SKK-47/2013*).

Tāpat pastāv arī Augstākās tiesas nolēmumi, kuros ir norādīts, ka lemjot par morālā kaitējuma kompensācijas apmēru, jāievēro samērīguma princips un tas, ka morālā kaitējuma kompensācija neaizstāj cietušā mantai un veselībai nodarīto kaitējumu (*Augstākās tiesas 2010.gada 4.februāra lēmums lietā Nr. SKK-8/2010, 2012.gada 18.septembra lēmums lietā Nr.406/12*).

Pirmās instances tiesa spriedumā ir nepamatoti norādījusi, ka nosakāmā morālā kaitējuma kompensācija ir samazināma par valsts jau izmaksāto summu, kas ir EUR 711,43. Pirmās instances tiesa šajā sakarā ir atsaukusies uz likuma "Par valsts kompensāciju cietušajiem" 7.panta ceturto daļu (spriedums, lietas 204.lpp.). Tiesas kolēģija norāda, ka likuma "Par valsts kompensāciju cietušajiem" 7.panta ceturtā daļa ir no likuma izslēgta ar 2012.gada 15.novembrī pieņemtajiem likuma grozījumiem, kuri stājās spēkā 2013.gada 1.janvārī.

Nosakot morālā kaitējuma kompensācijas apmēru, pirmās instances tiesai /pers. R.Dz/ Juridiskās palīdzības administrācijas izmaksātā naudas summa nebija jāņem vērā.

Cietušā /pers. R.Dz/ pieteiktā kaitējuma kompensācijas apmēru pamato ar nodarīto miesas bojājumu būtisko ietekmi uz darba spējām, taču tiesas kolēģija pēc lietas materiālu pārbaudes secina, ka lietā nav nekādu pierādījumu cietušā izteiktajam apgalvojumam, ka viņa izglītība un darbs būtu saistīts ar tēlotāju mākslu vai līdzīgu darbību, kurā redzes kvalitātei būtu īpaša nozīme.

Tajā pašā laikā lietā ir dokumenti, kas liecina par to, ka redzes stāvoklis pēc nodarītajiem miesas bojājumiem, ir atstājis ietekmi. To var redzēt no VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca" Oftalmoloģijas klīnikas izraksta no stacionārā pacienta medicīniskās kartes, kurā ir norādīts, ka /pers. R.Dz/ nerekomendē veikt smagu fizisku darbu (lietas 93.lpp.). /pers. R.Dz/ ir obligāti jālieto brilles vadot transportlīdzekļus (lietas 98.lpp.).

Tiesas kolēģija neņem vērā cietušā norādes uz to, ka naudas līdzekļi no apsūdzētā /pers. R.Š/ būtu jāpiedzen, lai nodrošinātu līdzekļus ķirurģiskās operācijas redzes uzlabošanai veikšanai. Šāds kompensācijas pieprasīšanas pamatojums ir attiecināms uz kompensāciju, kas saistīta ar mantiskajiem zaudējumiem veselības atjaunošanai. Šie izdevumi cietušajam /pers. R.Dz/ vēl nav bijuši, un jebkādu naudas līdzekļu piedziņa saistībā ar priekšā stāvošiem izdevumiem, tiesas kolēģijas ieskatā, ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 26.nodaļas būtību.

Cietušais iesniegtajai apelācijas sūdzībai ir pievienojis divus acu ārstes /pers. K/ konsultatīvos slēdzienus (lietas 212.-213.lpp.). Tiesas kolēģija ir iepazinusies ar šo dokumentu saturu un uzskata tajos sniegtās ziņas par /pers. R.Dz/ veselības stāvokļa izmaiņām būtiski neatšķiras no tām ziņām, kuras ir aprakstītas veiktās tiesu medicīniskās ekspertīzes Nr.25-2467 pētījumu daļā un citos medicīniskajos dokumentos. Iesniegtajos konsultatīvajos slēdzienos nav norādes uz cietušā redzes stāvokļa pasliktināšanos tendencēm, taču iesniegtie konsultatīvie slēdzieni neapšaubāmi norāda

uz cietušā redzes traucējumiem kreisajā acī.

Izvērtējot cietušā /pers. R.Dz/ paskaidrojumus, apsūdzētā /pers. R.Š/ viedokli, novērtējot uz morālā kaitējuma kompensācijas apmēra noteikšanu attiecināmos pierādījumus, vadoties no tiesas kolēģijas izpratnes par redzes nozīmīgumu jebkura cilvēka dzīves kvalitātē, tiesas kolēģija uzskata, ka morālā kaitējuma kompensācijas apmērs, kas piedzenams no apsūdzētā par labu cietušajam, ir jāpalielina.

Jau iepriekš pieminētajā Augstākās tiesas 2010/2011.gada tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju kriminālprocesā" 2.pielikumā ir sniegts ieskats par morālā kaitējuma apmēra noteikšanu dažādās ārvalstīs, un apskatot šo informāciju ir norādīts, ka Vācijā nosakot morālā kaitējuma kompensācijas apmēru, tiek ņemtas vērā naudas summas, kuras pirms tam tiesas ir noteikušas analoģiskās lietās. Veidojot apkopojumu ir veikts apjomīgs tiesu prakses pētījums un attiecībā uz Krimināllikuma 126.pantā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir norādīts uz krimināllietu Nr.11320013509. Šajā krimināllietā ir spēkā stājies apelācijas instances tiesas nolēmums, - Latgales apgabaltiesas 2010.gada 2.marta lēmums, ar kuru no apsūdzētā par labu cietušajam par Krimināllikuma 126.panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ir piedzīti 3000 latu jeb EUR 4270. No sprieduma izriet, ka cietušais A.L. nodarīto miesas bojājumu rezultātā ir gandrīz zaudējis redzi ar kreiso aci. Traumas rašanās mehānisms ir analoģisks – apsūdzētais E.M. izdarīja tīšu sitienu ar dūri, kā rezultātā plīstot cietušā A.L. brillēm, ar stikliem tika savainota acs radzene un sklēra.

Tiesas kolēģija uzskata, ka šo tiesu prakses piemēru var ņemt vērā lietas izskatīšanā, jo cietušo gūtās traumas savā būtībā ir analoģiskas. Taču ņemot vērā, ka cietušajam /pers. R.Dz/ nodarīto miesas bojājumu kaitīgās sekas nav tik smagas, tiesas kolēģija uzskata, ka /pers. R.Dz/ piedzenamajai kompensācijas summai ir jābūt mazākai par Latgales apgabaltiesas nolēmumā cietušajam noteikto summu.

Tiesas kolēģija konstatē, ka lietas iztiesāšanas laikā pirmās instances tiesā, kā arī apelācijas instances tiesā cietušai kaitējuma kompensācijas apmēru konsekventi ir uzturējis EUR 40 000 apmērā. Pirmās instances tiesa apmierinot morālā kaitējuma kompensāciju EUR 1300 apmērā, nav norādījusi, kā tiek izlemta kaitējuma kompensācija pārējā pieteikuma daļā. Tiesas kolēģija norāda, ka tas bija obligāti jāizdara, jo Kriminālprocesa likuma 350.panta trešajā un ceturtajā daļā ir norādīts, ka, ja cietušais uzskata, ka ar kompensāciju nav atlīdzināts viss radītais kaitējums, viņam ir tiesības prasīt tā atlīdzināšanu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Pieprasot atlīdzību civiltiesiskā kārtībā, cietušais ir atbrīvots no valsts nodevas.

Šis jautājums ir cietušajam būtisks un kopumā ir uzskatāms par svarīgu krimināltiesisko attiecību taisnīga noregulējuma elementu.

Augstākās tiesas 2010/2011.gada tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju kriminālprocesā" kopsavilkuma 6.punktā ir norādīts, - "*Lai nodrošinātu personai ar likumu garantētās iespējas morālās kompensācijas pieprasīšanai un saņemšanai, gadījumā, ja cietušā pieteiktā kompensācija nav apmierināta, tiesai jāizlemj un nolēmumā jānorāda, vai cietušā pieteiktais morālā kaitējuma atlīdzinājums nav jānosaka vai arī ir jānoraida, jo šim apstāklim ir nozīme, vai cietusī persona saglabā tiesības pieteikt prasību civiltiesiskā kārtībā, kā tas noteikts Kriminālprocesa likuma 353.panta otrajā daļā*".

Tiesas kolēģijai nav pamata apšaubīt cietušā /pers. R.Dz/ apgalvojumus par to, ka viņa redzes uzlabošanai turpmāk varētu tikt veiktas ķirurģiskas operācijas, kas var cietušajam radīt papildus fiziskas ciešanas, līdz ar ko pārējā daļā morālā kaitējuma kompensācija nav nosakāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 563.panta pirmās daļas 3.punktu, tiesas kolēģija

nosprieda

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016.gada 5.decembra spriedumu atcelt daļā par /pers. R.Dz/ piedzītās morālā kaitējuma kompensācijas apmēru.

Piedzīt no /pers. R.Š/ par labu /pers. R.Dz/ kompensāciju par morālo aizskārumu EUR 3000 (trīs tūkstoši *euro*).

Pārējā daļā morālā kaitējuma kompensāciju nenoteikt.

Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt desmit dienu laikā no pilna sprieduma pieejamības dienas, kasācijas kārtībā, Augstākajā tiesā, Kriminālprocesa likuma 574.pantā un 575.pantā noteiktajos gadījumos, sūdzību vai protestu iesniedzot Rīgas apgabaltiesā.

Pilns spriedums pieejams no 2017.gada 30.marta.

Tiesnesis G.Kveska

Tiesnese S.Amola

Tiesnese S.Kalniņa